

מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא –

What is the difference between the רישא and the סיפא?!

OVERVIEW

The (לא תנשא) ואם נשאת is the דין of ספק קדושין תרי ותרי states that by a גמרא. ואם נשאת תצא (even) the דין is ספק גירושין תו"ת. לא תצא. If it is a מ"ש רישא ומ"ש סיפא. The דין should be the same by ספק קדושין and ספק גירושין. Our תוספות is puzzled by this comparison; it should seem obvious that by ספק קדושין we should be more lenient (for there is a חזקת פנויה) than by ספק גירושין (where there is a חזקת א"א).

asks: תוספות

ואם תאמר שנא ונשא דרישא אית לן לאוקמה בחזקת פנויה וסיפא בחזקת אשת איש -
And if you will ask, it is indeed much different. The רישא and the סיפא are very different. **For in the case of the רישא we should determine her as being in the presumptive status of a פנויה, and in the סיפא we should establish her in the presumptive status of an אשת איש.** In the רישא where the עדים are arguing whether she was נתקדשה or not; if we cancel out the עדים she is בחזקת פנויה. In the סיפא where the עדים are disputing whether she was נתגרשה or not; if we cancel out the עדים she is בחזקת אשת איש. Therefore by a ספק קדושין if תצא לא תצא (for she is בחזקת פנויה) and by a ספק גירושין if תצא (for she is בחזקת א"א). What is the question מ"ש?!¹

answers: תוספות

ויש לומר דברישא אף על גב דאית לן לאוקמה בחזקת פנויה -
And one can say, that in the רישא (in the case of ספק קדושין), even though that we should establish her בחזקת פנויה (and מדאורייתא she should [even] be permitted [to marry, and certainly] to remain with her new husband) -

מכל מקום תרי ותרי ספיקא דרבנן היא כדמוכח בפרק ד' אחין (יבמות דף לא, א ושם) -
Nevertheless a case of תרי ותרי even when there is a חזקת היתר, remains a - פרק ד' אחין in גמרא as is evident from the ספק איסור לחומרא, מדרבנן והוה לן למימר תצא מדרבנן² -

And therefore we should have ruled in the רישא (in the case of ספק קדושין),

¹ See 'Thinking it over' # 3.

² It seems that the question מ"ש רישא ומ"ש סיפא is not that they are (exactly) the same; but rather that the דין should be the same.

that the woman **should be תצא** from her new husband **מדרבנן**. Why is it that in the סיפא we rule תצא, and not in the רישא (at least מדרבנן).

תוספות offers an alternate explanation:

ויש מפרשים כיון דלא מפליג בין באו עדים עד שלא ניסת לבאו עדים משניסת -

And others explain that since the ברייתא did not differentiate (neither in the ³רישא nor in the סיפא), **whether the עדים האוסרים came and testified before she remarried, or whether they came after she remarried;** the rule is always the same -

שמע מינה דלאו רבי מנחם בר יוסי⁴ היא אלא רבנן⁵ -

We derive from this that the author of the ברייתא is not רמב"י, but rather the רמב"ן who argue with רמב"י -

אם כן סיפא נמי אמאי תצא⁶ הא שמעינן להו דאמרי לא תצא⁷ -

If this is so that the ברייתא is according to the רמב"י of רבנן, then **in the סיפא as well** (the rule should be תצא), **why is she תצא?! We know** that the רבנן of רמב"י **maintain** that in a case of ספק גירושין the rule is **לא תצא**. Why does this rule תצא ברייתא?⁸

SUMMARY

A ספק of תו"ת with a חזקת היתר, is nevertheless מספק מדרבנן. Therefore the גמרא asks that by a ספק of תו"ת by קדושין, the דין should be תצא לא תצא.

³ See לא לשון of מפליג since there is no need to be סיפא in the רישא; however the ראייה is from רע"א that משכנות הרועים אות תשכב. See however באו עדים ואח"כ נשאת ונשאת indicates that it is in a case of נשאת ואם נשאת תצא.

⁴ Previously (on כבב, דף רמב"י) ruled that in the case of תרי ותרי (by מת or נתגרשה) if the עדים האיסורים came after she remarried then תצא, לא תצא, but if they came before she remarried then the דין is תצא.

⁵ It appears (at least according to these מפרשים (יש) that תוס' question (that שנה ושנה since by גירושין there is a ר' מנחם בר' יוסי who (תצא therefore חזקת א"א) is only if we assume that this ברייתא of תצא follows the view of יוסי. However the רבנן cannot follow the view of the ר' מנחם בר' יוסי since they maintain that if נשאת (in any event) the rule is תצא. The ר"מ say that the ברייתא cannot follow ר' מנחם בר' יוסי since no distinction is made between נשאת וא"א כ' באו עדים or באו עדים וא"א כ' נשאת. Therefore the גמרא rightfully asks סיפא (בחזקת א"א) since she is א"א (and you cannot answer that in the תצא since she is א"א) since the רבנן disregard this חזקה and maintain תצא by לא תצא וכו'.

⁶ The פירוש asks מ"ש רישא ומ"ש סיפא which indicates they should be the same. It seems that the first פירוש of תוספות explains why the רישא should be like the סיפא (תצא); and the י"מ explain that the סיפא should be like the רישא (לא תצא). See 'Thinking it over' # 2.

⁷ See 'Thinking it over' # 4.

⁸ See "Thinking About..." פירוש השו"ת who questions this ברייתא. This ארבעה can indeed follow the שיטה of the רבנן; however, in the previous ברייתא she married לאחר מעדה and says ברי לי, therefore לא תצא; however in this ברייתא she married בשוק, therefore the דין is תצא. One of the commentaries explains that if she was then the expression לא תצא ואם נשאת is not appropriate. It is obvious that she cannot remarry, and equally obvious that even if she remarried she must leave her husband. ועל עוד במפרשים.

Alternately since the רבנן maintained previously that by a ספק תו"ת by גירושין, לא תצא; the same should apply here.

THINKING IT OVER

1. According to the יש מפרשים, if this ברייתא would follow the opinion of מ"ש רישא ומ"ש סיפא, would there be an answer to the question, רמב"י? Explain!
2. תוספות seems to be contradictory.⁹ In the first answer it is assumed that in both cases the דין is תצא. However in the י"מ it is assumed that in both case it should be לא תצא!
3. תוספות asks that by תו"ת by קידושין there is a פנויה.¹⁰ However in the following תוספות he states that we are discussing a case where there is no פנויה.¹¹ How can we reconcile these two תוספות?
4. The י"מ say that since the ברייתא is according to the רבנן why is it תצא in the סיפא.¹² Why then does the גמרא ask סיפא ומ"ש רישא, the גמרא should have simply asked why is she תצא in the סיפא?!¹³

⁹ See footnote # 6.

¹⁰ See footnote # 1.

¹¹ See מהר"ם שי"ף.

¹² See footnote # 7.

¹³ See אילת אהבים.